

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
КАФЕДРА СТРІЛЬБИ ТА ТЕХНІЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ
ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ УКРАЇНИ**

**НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ
ВІЙСЬКОВИЙ ХОРТИНГ УКРАЇНИ
Випуск 3**

**ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО
ХОРТИНГУ УКРАЇНИ**

ЛЬВІВ – 2024 р.

УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431
Є80

Схвалено до друку Науково-методичною колегією
Федерації військового хортингу України
(протокол від 04.01.2024 р. № 2).

Науковий консультант

ПРИСТУПА Євген Никодимович – ректор Львівського державного університету імені Івана Боберського, доктор педагогічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік «Української академії наук».

Головний редактор

ШИЛО Олексій Миколайович – президент Міжнародної федерації військового хортингу та Федерації військового хортингу України, засновник науково-популярного журналу «Військовий хортинг України», майстер спорту України з хортингу, суддя міжнародної категорії.

Директор журналу

МЕЛЬНИК Наталія Миколаївна – кандидат психологічних наук, військовий психолог, офіцер Збройних Сил України, директор науково-популярного журналу «Військовий хортинг України».

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії:

ВИНОГРАДСЬКИЙ Богдан Анатолійович – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри стрільби та технічних видів спорту факультету фізичної культури і спорту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, майстер спорту СРСР зі стрільби з лука, Відмінник освіти України, голова науково-методичної колегії Федерації військового хортингу України.

Члени редакційної колегії:

Оржеховська В. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО превентивної освіти і соціальної політики Міністерства закордонних справ України, завідувач лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Федорченко Т. Є. – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор, завідувач відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України;

Є80 Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2024. – Вип. 3. – 967 с.

ISBN 978-966-437-568-6.

Журнал містить результати наукових досліджень, роботи учасників науково-практичних конференцій, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання фізичної культури і спорту. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців фізичного виховання. Видання містить статті, присвячені актуальним питанням сучасної спортивної науки. Дані матеріали підтримують принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу. До видання включено роботи з проблем сучасної теорії і практики освіти, навчання та виховання. Авторами наукових праць розміщуються результати науково-дослідної діяльності в галузі педагогіки співробітництва, нових педагогічних технологій соціалізації та самореалізації особистості у військовій справі. У виданні здійснюється популяризація та висвітлення сучасних психологічних досліджень, можливостей і шляхів втілення їх у практику. Друкуються статті, написані на базі проведених авторами емпіричних і теоретичних досліджень. Розглядаються проблеми особистості, когнітивної сфери, питання екологічної, педагогічної, політичної, соціальної, медичної психології, особливості поведінки.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

**УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431**

ISBN 978-966-437-568-6

© Видавець: Львів, 2024

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В РОБОТУ З ДІТЬМИ ШКІЛЬНОГО ГУРТКА ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ

ЧЕРНЕЦЬКИЙ Тарас Дмитрович
СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

***Анотація.** У даній науковій статті охарактеризовано методи військово-патріотичного виховання юних спортсменів військового хортингу у закладах загальної середньої освіти, педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків військового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей військового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей військового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти. Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з військового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді. Зазначено, що досвід роботи кращих шкіл показує, що військово-патріотичне виховання учнів військового хортингу в душі постійної готовності до захисту своєї України необхідно проводити систематично, цілеспрямовано і наполегливо. Курс нашої держави на створення професійної армії (перехід Збройних Сил України на контрактну основу їх комплектування) передбачає зменшення кількості юнаків, котрі будуть призвані до війська для проходження строкової військової служби в мирний час, і одночасно збільшення чисельності випускників закладів освіти, яких після досягнення 25-річного віку без проходження військової служби братимуть на військовий облік військовозобов'язаних і призначатимуть для комплектування військових частин у воєнний час лише з допризовною підготовкою. У зв'язку з цим значно зростає роль військової підготовки спортсменів військового хортингу у стінах закладу освіти. Набуті в закладах освіти військові звання та навички визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного обов'язку громадянином України щодо захисту України. На сьогодні заклади освіти є єдиним центром з підготовки всіх без винятку юнаків (незалежно від того, будуть вони призвані на строкову військову службу чи ні в мирний час) до захисту України. В цій ситуації надзвичайно зростає роль предмета "Захист України" як складової військово-патріотичного виховання, спрямованої на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності.*

***Ключові слова:** методи військово-патріотичного виховання, військовий хортинг, заклади загальної середньої освіти, проходження військової служби, патріотичні цінності спортсменів, військово-патріотична робота.*

Актуальність наукового дослідження. Високий патріотизм вважається найважливішим джерелом стійкості морального духу. Патріотизм – це одне з найбільш глибоких почуттів, закріплених віками і тисячоліттями відособлених вітчизн [1–11; 19–32]. Це визначення вказує на історичний розвиток соціального змісту патріотизму, спростовує ідеалістичне пояснення його сутності як расового або біологічного явища.

Глибоке розуміння, необхідності зміцнення обороноздатності країни, правильна оцінка соціальної значущості цього – найважливіша якість людини. Якщо підходити до з'ясування сутності військово-патріотичного виховання функціонально, то воно, будучи складовою частиною виховної роботи, є систематичною, цілеспрямованою діяльністю з формування в українців високої оборонної свідомості, морально-психологічних і моральних якостей, необхідних для збройного захисту України. Одночасно це процес оволодіння військово-технічними знаннями, фізичного вдосконалення особистості.

Спираючись на наведене визначення сутності військово-патріотичного виховання, слід зазначити, що воно має свої більш-менш окреслені межі, якісну визначеність. Це дозволяє виділити його специфічні риси, цілі, завдання, напрями і засоби.

Виклад основного матеріалу. Військово-патріотичне виховання, за своїм спрямуванням щодо суспільства, виконує свою головну соціальну функцію – функцію активного, цілеспрямованого впливу людського фактора на зміцнення обороноздатності країни. По відношенню до індивіда або соціальної групи досліджувана виховна система виконує роль планомірного впливу на формування гармонійно розвиненої особистості і, головним чином, її

оборонної свідомості, почуття історичної відповідальності за долю Батьківщини, постійної готовності до її збройного захисту [12].

З соціологічної точки зору, як видно, можна говорити про власне виховні функції цієї системи. До них слід віднести,

по-перше, функцію військово-політичної орієнтації і формування оборонної свідомості, в процесі здійснення якої у підростаючого покоління формуються почуття патріотизму, політичної пильності, глибоке розуміння кожною людиною своєї соціальної ролі в зміцненні обороноздатності країни та Збройних Сил, усвідомлення цієї ролі як громадянських і військового обов'язку.

По-друге, це функція формування готовності людей, особливо молоді, до ратної праці захисту своєї України, глибокого усвідомлення зростання соціальної значущості військової служби, любові до Збройних Сил, професії офіцера, прищеплення морально-психологічного імунітету до труднощів, стійкості поведінки особистості в екстремальних умовах військової діяльності.

По-третє, слід зазначити комунікативну функцію, яка полягає в забезпеченні наступності соціального досвіду старшого покоління в сфері збройного захисту України.

І, нарешті, *по-четверте*, функція формування моральних якостей, необхідних для захисту Батьківщини, за допомогою чого створюються героїко-моральні духовні ідеали.

Всі вищеназвані функції відображають основні складові компоненти процесу виховання (політичне, трудове, моральне), їх переломлення в такій найважливішій сфері людської діяльності, як збройний захист України [13–18]. Безумовно, всі функції діалектично взаємопов'язані між собою, взаємопроникають і доповнюють одна одну. У той же час кожна з них має і свою якісну визначеність.

Зазначені функції обумовлюють і основні напрями військово-патріотичного виховання. До них можна віднести: широку пропаганду необхідності захисту України, політику Української держави, спрямованої на забезпечення високої обороноздатності країни, викриття агресивних задумів найбільш реакційних кіл; формування у юнацтва любові до Збройних Сил та військової служби, інформування широких верств населення про нові якісні зміни, що відбуваються у військовій справі, українській воєнній доктрині, професії офіцера тощо; виховання молодого покоління країни на бойових традиціях українського народу, армії і флоту; формування у всіх; людей високих морально-психологічних і моральних якостей, необхідних для збройного захисту України; оволодіння військовими знаннями, вміннями і навичками; фізичне вдосконалення особистості, підготовка її до перенесення зрелих труднощів військової служби.

Таким чином, система військово-патріотичного виховання відрізняється складними, організаційними зв'язками, які знаходяться в тісній взаємодії.

Виходячи з власне виховних функцій розглянутої нами системи, можна виділити такі підсистеми: військово-патріотичне виховання в процесі викладання суспільних дисциплін в закладах загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти і вищої освіти; масова військово-патріотична і військово-шефська робота; початкова військова підготовка в закладах загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти, трудових колективах; діяльність військових кафедр закладів вищої освіти; перепідготовка воїнів запасу; діяльність інститутів громадянського суспільства, творчих спілок та засобів масової інформації спрямована на військово-патріотичне виховання населення.

Навіть найближчий розгляд цих підсистем говорить про функціональну відмінність їх однієї від іншої. У викладанні суспільних наук превалює, наприклад, світоглядна функція, в початковій військовій підготовці більш яскраво виражена в порівнянні з іншими функція прищеплення молоді військових знань, умінь і навичок, необхідних для збройного захисту України, зусилля інститутів громадянського суспільства та творчих спілок зосереджуються на формуванні у людей соціальної орієнтації на героїчний морально-естетичний ідеал, діяльність засобів масової інформації перш за все пов'язана з військово-політичним інформуванням,.

Військово-патріотичне виховання: сутність, зміст, система. Відомо, що формування оборонної свідомості, постійної готовності до захисту Батьківщини найбільш активно відбувається в період служби молодих людей у лавах Збройних Сил України.

Тут процес військово-патріотичного виховання досягає найвищої інтенсифікації, бо на особистість впливають не тільки всі ланки виховної роботи, але і сама військова діяльність, умови, в яких вона протікає, військовий колектив.

Військово-патріотичне виховання як цілісна система активно взаємодіє із зовнішнім (по відношенню до неї) соціальним середовищем. Механізм цієї взаємодії носить складний характер, адже важко вловити спонтанні процеси, з яких складається громадська думка, можуть надати не менш сильний вплив, ніж цілеспрямована, добре налагоджена виховна система. Сприймаючи різні факти суперечливості міжнародної обстановки, люди дають їм особливу соціальну оцінку [33–47]. Наростаюча або, навпаки, знижується небезпека війни оцінюється ними в посиленому, гіпертрофованому вигляді.

У першому випадку це загрожує породженням невпевненості, занепокоєння, навіть паніки, у другому пацифістськими настроями. Ось чому система військово-патріотичного виховання повинна бути постійно націлена на зняття цього дестабілізуючого впливу.

У той же час відомі події можуть викликати підвищення військово-патріотичної активності. Так, наприклад, анексія Автономної Республіки Крим та збройна агресія Росії на сході України супроводжувалися активізацією патріотичних почуттів українців. У ці періоди збільшувався потік заяв від людей, молоді, воїнів армії і флоту до військових комісаріатів, державних та громадських органів з проханням направити їх в ці регіони. Що тут важливо для виховної практики? Взаємодіючи з навколишнім середовищем, в даному випадку виховна система повинна орієнтуватися не на довколишні цілі, а на перспективні, вирішувати не приватні, а загальні, головні завдання. На практиці це не завжди робиться. Часто позитивні процеси, які виникають, згасають, не почавши взаємодіяти з системою виховання. В інших випадках цей взаємозв'язок обривається на рівні "мобілізаційних" зусиль з боку останньої.

Таким чином, організовуючи процес військово-патріотичного виховання, дуже важливо враховувати подібні процеси, для того щоб своєчасно коригувати форми і методи впливу на формування оборонної свідомості людей.

Особливості військово-патріотичного виховання спортсменів військового хортингу у закладах загальної середньої освіти. Досвід роботи кращих шкіл показує, що військово-патріотичне виховання учнів військового хортингу в дусі постійної готовності до захисту своєї України необхідно проводити систематично, цілеспрямовано і наполегливо.

Курс нашої держави на створення професійної армії (перехід Збройних Сил України на контрактну основу їх комплектування) передбачає зменшення кількості юнаків, котрі будуть призвані до війська для проходження строкової військової служби в мирний час, і одночасно збільшення чисельності випускників закладів освіти, яких після досягнення 25-річного віку без проходження військової служби братимуть на військовий облік військовозобов'язаних і призначатимуть для комплектування військових частин у воєнний час лише з допризовною підготовкою. У зв'язку з цим значно зростає роль військової підготовки спортсменів військового хортингу у стінах закладу освіти. Набуті в закладах освіти військові звання та навички визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного обов'язку громадянином України щодо захисту України [48–62]. На сьогодні заклади освіти є єдиним центром з підготовки всіх без винятку юнаків (незалежно від того, будуть вони призвані на строкову військову службу чи ні в мирний час) до захисту України.

В цій ситуації надзвичайно зростає роль предмета "Захист України" як складової військово-патріотичного виховання, спрямованої на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності.

З огляду на ці обставини в кожному закладі освіти планується військово-патріотичне виховання молоді як окремий розділ річного плану роботи. Виходячи із вищенаведеного, хотілося б дати в цьому дослідженні концептуальні основи щодо організації військово-патріотичного виховання.

Завданнями військово-патріотичного виховання молоді засобами військового хортингу є: формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей;

виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції та інших законів України, соціальної активності і відповідальності за доручені державні та громадські справи;

формування здібностей до аналізу зовнішнього та внутріполітичного становища, вміння на цій основі самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються у державі і світі, свою роль та місце в цих подіях;

створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо виховання патріотичних почуттів і свідомості громадян України;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;

підвищення престижу військової служби, військова професійна орієнтація молоді, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави і служби у Збройних силах України та інших військових формуваннях, здійснення конкурсного відбору кандидатів для вступу у військові заклади вищої освіти і проходження військової служби за контрактом;

створення системи військово-патріотичного виховання.

Військово-патріотичне виховання школярів, які займаються військовим хортингом, здійснюється за такими напрямками:

державний – базується на забезпеченні державою системи військово-патріотичного виховання;

соціальний – ґрунтується на вивченні норм моралі, їх дотриманні, орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв і традицій українського народу;

військовий – передбачає вивчення військової історії України, переможних битв українського війська, основних зразків техніки й озброєння Збройних Сил України, набуття початкових навичок користування ними, підвищення фізичної загартованості в інтересах підготовки до захисту України;

психолого-педагогічний – ґрунтується на вивченні психологічних особливостей молоді, їх урахуванні у процесі підготовки юнаків до військової служби, проведенні методичної роботи з узагальнення та поширення кращого досвіду військово-патріотичного виховання, вдосконаленні форм і напрямів цієї діяльності;

правовий – передбачає формування глибоких правових знань, прищеплення високої правової культури.

Методами військово-патріотичного виховання молоді є: переконання – формування впевненості в суспільній корисності діяльності з підготовки до захисту України; стимулювання – реалізується в різноманітних формах заохочення та змагання; особистий приклад – діяльність вихователя, який має бути взірцем для молоді, має забезпечувати педагогічні вимоги, вміє давати доручення і перевіряти їх виконання; самопідготовка – процес активного формування і самовдосконалення молодої людини, виховання почуття патріотизму, яке реалізується шляхом самозобов'язання, самостійного навчання та самоконтролю.

Військово-патріотичне виховання здійснюється у формі лекцій, бесід, розповідей, екскурсій до музеїв військових частин, зустрічей із ветеранами війни, праці та військової служби, походів місцями бойової слави, пошукової роботи, участі у роботі клубів та гуртків військово-патріотичного спрямування [63–77]. Однією з основних форм військово-патріотичного виховання є військово-шефська робота, яка полягає у встановленні та підтриманні зв'язків військових частин, військових закладів вищої освіти з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, трудовими колективами, цивільними закладами освіти, громадськими організаціями з метою проведення спільних заходів з військово-патріотичного виховання молоді, виховання у неї громадянських почуттів та якостей.

Формами військово-шефської роботи у системі військового хортингу є:

організація днів відвідування військових частин з нагоди державних та військових професійних свят, днів частин, днів складання військової присяги;

запрошення представників підшефних колективів як спостерігачів під час проведення тактичних навчань, організація тематичних вечорів, зустрічей з особовим складом військових частин, сім'ями військовослужбовців;

залучення молоді до участі в упорядкуванні меморіальних комплексів, пам'ятників, братських могил, інших поховань захисників України;

надання допомоги місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у створенні навчально-матеріальної бази закладів освіти, необхідної для проведення допризовної підготовки;

організація змагань з військово-прикладних видів спорту;

проведення стрільб з автомата (малокаліберної гвинтівки) бойовими патронами.

Організація взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, керівників навчальних закладів, підприємств, установ з органами військового управління, з'єднаннями, військовими частинами, військовими закладами вищої освіти, організаціями та установами з питань військово-патріотичного виховання здійснюється на підставі договорів про співпрацю, які укладаються, як правило, на рік і передбачають правові засади спільної роботи та порядок взаємодії сторін, їх взаємні зобов'язання. Як додаток до договору може бути розроблений план спільної роботи на рік, що затверджується посадовими особами, які є підписантами договору.

Спільні заходи плануються з урахуванням інтересів сторін та визначення розподілу їхніх повноважень і відповідальності. Військово-патріотичне виховання здійснюється насамперед у процесі навчання, де в учнів закладається фундамент глибоких знань, формуються світогляд, національна самосвідомість. Уже в молодших класах учні усвідомлюють такі поняття, як "Батьківщина", "подвиг", "патріот", вчать шанувати землю батьків, вивчають свій родовід. Важко переоцінити значення предметів гуманітарного циклу в морально-політичній та психологічній підготовці майбутніх захисників Батьківщини.

Уроки історії України озброюють учнів знаннями законів суспільного розвитку, допомагають засвоїти основні відомості про війну та армію. Школярі вивчають героїчні, бойові та трудові традиції українського народу та його Збройних сил.

На уроках літератури формуються моральні ідеали молоді на прикладах позитивних героїв художніх творів, встановлюється живий зв'язок далекого минулого із сучасністю, виховується почуття гордості за свою Батьківщину, свій народ.

На уроках математики, фізики, хімії, біології учні одержують основи знань, без яких неможливо оволодіти сучасною військовою технікою і зброєю, засобами захисту від зброї масового ураження [78–87]. В процесі вивчення цих предметів учні ознайомлюються з впливом науково-технічної революції на розвиток військової техніки, розв'язують завдання, в змісті яких відображена військова тематика.

Велику роль у фізичній підготовці юнаків до військової служби мають уроки фізкультури. На заняттях із фізичної культури формуються якості, які необхідні солдатом: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів. Під час занять із допризовної підготовки з предмета "Захист України" учні знайомляться із специфікою військової праці, здійснюють підготовку до виконання обов'язків солдата, дізнаються про особливості служби в Збройних Силах України, виховують в собі якості, необхідні майбутньому воїнові.

Програма допризовної підготовки з предмета "Захист України" дозволяє під час вивчення кожної теми використовувати матеріали із життя воїнів у мирний час і пропагувати на уроках приклади героїчного минулого українського народу, його Збройних Сил. На заняттях з вогневої підготовки надається можливість показати переваги нашої стрілецької зброї. Вивчення військової присяги дозволяє розкрити важливі вимоги до морально-бойових якостей воїнів, формує почуття національної гордості за Збройні Сили України, за Батьківщину.

Військово-патріотичне виховання учнів здійснює весь педагогічний колектив школи. Для погодженого та цілеспрямованого проведення цієї роботи першочергове значення має конкретний розподіл обов'язків між членами педагогічного колективу.

Приблизний їх розподіл може бути таким.

Директор закладу освіти:

спрямовує діяльність педагогічного колективу та шкільних громадських організацій і керує всією роботою з військово-патріотичного виховання учнів;

планує основні заходи з військово-патріотичної роботи, організовує і контролює їх виконання;

організовує та здійснює підготовку обговорення питань військово-патріотичного виховання на засіданнях педагогічної ради, батьківського комітету;

сприяє матеріальному забезпеченню заходів, які проводяться;

організовує максимальне використання шефської допомоги підприємств і військових частин у військово-патріотичній роботі;

організовує методичну роботу з особами, які займаються військово-патріотичним вихованням.

Заступник директора закладу освіти з виховної роботи:

здійснює заходи з військово-патріотичного виховання в позаурочний час;

контролює та координує діяльність класних керівників і постійно надає їм допомогу в організації військово-патріотичної роботи з учнями;

залучає до військово-патріотичної роботи в закладі загальної середньої освіти шефську військову частину, актив батьків та громадські організації;

підтримує постійний контакт з викладачем предмета "Захист України" в організації військово-патріотичної роботи з учнями.

Майстер виробничого навчання:

планує, спільно з активом організовує всю роботу з військово-патріотичного виховання в групі, керує нею.

Особливу увагу приділяє важковиховуваним дітям:

бере участь у проведенні загальних заходів з військово-патріотичного виховання;

забезпечує активну участь учнів у різних заходах з військово-патріотичного виховання;

допомагає викладачеві предмета "Захист України" та заступникові директора з виховної роботи планувати і проводити роботу з військово-патріотичного виховання.

Класний керівник:

планує й організовує роботу з військово-патріотичного виховання учнів у класі;

бере участь у проведенні загальношкільних заходів;

забезпечує активну участь учнів класу в різних заходах з військово-патріотичного виховання;

надає допомогу викладачеві предмета "Захист України" у створенні в класі необхідних умов для оволодіння військовими знаннями та навичками;

сприяє підвищенню військових знань шляхом залучення учнів до військово-технічних гуртків, конкурсів, тематичних вечорів, олімпіад та інших заходів, які проводяться в школі з метою підготовки учнів до військової діяльності.

Учитель:

використовує навчальний матеріал із свого предмета в позакласній роботі з військово-патріотичного виховання;

керує роботою гуртка з предмету, максимально використовуючи гурткові заняття для проведення військово-патріотичного виховання;

допомагає організувати читацькі конференції, вечори, огляди, конкурси, виставки, зустрічі, перегляди кінофільмів і відеофільмів на військово-патріотичні теми.

У кожній школі конкретний розподіл обов'язків між членами педагогічного колективу визначається з урахуванням інтересів, можливостей, знань окремих учителів.

У сучасних умовах поряд із зростанням виховної функції школи підвищується роль сім'ї у вихованні дітей, підсилюється значення суспільного виховання [88–94]. Школа є центром виховної роботи в мікрорайоні і широко використовує допомогу громадськості та батьків у роботі з військово-патріотичного виховання учнів.

Роботу з батьківським активом проводять за такими напрямками:

роз'яснення батькам завдань військово-патріотичного виховання учнів;

ознайомлення батьків з основними методами військово-патріотичного виховання дітей;

залучення батьків до участі в позакласній та позашкільній роботі (допомога в проведенні походів, екскурсій, військових ігор, керівництво гуртками, бесіди з учнями) на військово-патріотичні теми, різноманітні форми спільної пошукової і творчої діяльності.

Різнорманітні професійні знання та вміння батьків, їх захоплення при вмілому педагогічному керівництві та партнерстві з боку вчителів допоможуть збагатити позакласну військово-патріотичну роботу з учнями.

Батькам рекомендуємо такі форми та методи військово-патріотичного виховання учнів у сім'ї: ознайомлення дітей із сімейними бойовими та трудовими традиціями; бесіди про героїчні подвиги українського народу; читання та обговорення з дітьми книг на військово-патріотичну тематику; спільний перегляд героїко-патріотичних фільмів, телевізійних передач; заохочення дітей до участі в догляді за могилами воїнів та надання допомоги інвалідам війни; розвиток інтересу до військової професії і служби в Збройних силах України; фізична підготовка та загартування дітей.

Ефективність військово-патріотичного виховання школярів, які займаються військовим хортингом, та його критерії. Визначення сутності ефективності військово-патріотичного виховання, всебічний розгляд його змісту і структури має важливе значення. Вирішення цієї проблеми розширює межі наукового пізнання самого виховного процесу, озброює практичних працівників загальними методологічними принципами оцінки його результативності, сприяє виробленню єдиних, конкретних показників, за якими можна з найбільшим ступенем ймовірності судити про оптимальність функціонування цієї системи. Це тим більш важливо тому, що спеціальних робіт, присвячених аналізу цієї проблеми, до цього часу немає.

Найчастіше ефективність військово-патріотичного виховання визначається тільки за результатами підготовки молоді до служби в Збройних Силах, що в значній мірі спотворює загальну картину, деформує її, бо з “зони ефективності” виключається такий важливий елемент як військова служба.

Часто результативність впливу на формування оборонної, героїко-патріотичної свідомості юнацтва, прищеплення йому необхідних якостей збройного захисника України встановлюється за відомчою ознакою, тобто визначається результативність зусиль будь-якого одного суб'єкта виховання [95–99]. Більш того, у багатьох випадках про ефективність системи судять по успішно проведеним, хоча важливим, але епізодичним заходам або масштабним військово-патріотичним кампаніям. Таке зміщення або підміна одного поняття іншим аж ніяк не сприяє поліпшенню виховного процесу, в значній мірі ускладнює оцінку результативності, а, отже, і вдосконалення в перспективі.

Відомо, що система військово-патріотичного виховання є складноорганізоване утворення, що складається з ряду підсистем, і може оцінюватися:

за результатами окремих військово-патріотичних заходів;

за дієвістю конкретної підсистеми;

за ефективністю управління всією системою і її складовими.

Розглядаючи змістовну сторону ефективності військово-патріотичного виховання, важливо мати на увазі, що всі складові системи знаходяться в діалектичній єдності, взаємообумовлюють один одного. Як і в будь-якому виді діяльності, ефективність кожної підсистеми військово-патріотичного виховання полягає в досягненні певних результатів відповідно до заздалегідь намічених цілей і завдань.

Правильно сформульована мета сприяє виключенню стихійності і вольових рішень в системі військово-патріотичного виховання. Вона народжує перспективу, надає виховному процесу планомірний, усвідомлений характер. І навпаки, неправильно поставлена мета прирікає різні органи виховання на топтання на місці, сліпий підбір епізодичних, стихійних заходів, вироблення рішень “пожежного” порядку, безсистемність, а в підсумку призводить до небажаних результатів.

Розглянемо зазначені підсистеми докладніше. Отже, результативність окремих військово-патріотичних заходів. Повсякденна виховна діяльність повинна будуватися таким чином, щоб досягалася конкретна мета – отримання молодими людьми певної соціальної інформації, на основі якої формувалися б необхідні якості (вміння) для захисту Батьківщини.

При цьому виховання повинно бути таким, щоб можна було забезпечити перехід на більш високі щаблі вдосконалення особистості. Якщо буде досягатися щоразу ця мета, то буде вирішуватися крок за кроком і більш складне завдання – досягнення загальних соціальних цілей.

Окремий військово-патріотичний захід сам по собі не може відразу ж, миттєво сформувати у особистості потрібні для збройного захисника своєї країни якості. Його мета полягає, головним чином, в створенні платформи для зародження або подальшого вдосконалення цих якостей. Тому, оцінюючи ефективність окремих заходів, треба підходити до них саме з цих позицій.

Тут безпосередній результат може бути виражений в інтересі молодих людей до тієї чи іншої інформації військово-патріотичного характеру, тим чи іншим навичкам і вмінням, які вони отримують на конкретному заході, в позитивних чи, навпаки негативних судженнях і висловлюваннях про нього, в прояві ініціативи в майбутній діяльності.

Таким чином, ефективність конкретної підсистеми військово-патріотичного виховання полягає в досягненні результатів, що визначені цілями, що стоять перед нею, виражених в формуванні певних якостей, необхідних для збройного захисту України як у окремого індивіда, так соціальної групи, в прояві цих якостей в соціальній поведінці.

Під час визначення ефективності управління системою і її складовими слід враховувати, що головною метою управління процесом військово-патріотичного виховання є забезпечення ритмічного, безперервного функціонування всієї системи в цілому, узгодженості та взаємозв'язку всіх її компонентів, напрямів і організаційних ланок, постійний вплив на формування у молоді якостей, необхідних для захисту своєї Батьківщини. Це досягається напруженою організаторською роботою всіх суб'єктів управління, високим рівнем координації їх зусиль, формуванням у керівників і організаторів військово-патріотичного виховання молоді вміння вести справу, яку їм доручено.

Важливим параметром ефективності управлінської діяльності є свідомий, науково обґрунтований вибір засобів і форм виховної роботи з молоддю, правильне їх застосування. А одним з головних чинників ефективності виступає час, визначення реальних термінів виконання тієї чи іншої роботи, завдань військово-патріотичного виховання. Будь-яка система тим ефективніше, чим щільніше одиниця часу.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що ефективність управління системою військово-патріотичного виховання – це раціональна, оптимальна організація всіх ланок керівництва виховним процесом в суворій відповідності з цілями, що стоять перед ним, закономірностями, тенденціями, явищами, що відбуваються в середовищі молоді, що забезпечує ритмічне, безперервне і дієве функціонування всієї системи в цілому.

Ефективність системи військово-патріотичного виховання полягає в повній реалізації соціальної мети – сприяння подальшому зміцненню обороноздатності країни, що виражається у формуванні у різних соціальних групах, і особливо молодого покоління, всієї сукупності високих світоглядних, морально-психологічних, героїко-моральних, фізичних і військово-професійних якостей, необхідних для виконання свого патріотичного військового обов'язку. Це дає можливість перейти до пошуку конкретних показників, критеріїв виховного процесу.

Виявляючи дбайливе ставлення до накопиченого досвіду, не можна водночас не бачити, що нині одним з найважливіших вимог до суспільних трансформацій є вдосконалення системи показників ефективності діяльності, зорієнтованої на кінцевий результат. Таким чином, визначення критеріїв, за допомогою яких можна оцінити реальний ступінь вирішення завдань, що стоять перед різними суб'єктами військово-патріотичного виховання, є однією з найважливіших проблем педагогічної науки.

Справді: як виміряти результативність виховних впливів? Це питання постійно постає перед практичними працівниками. Відповісти на нього можна, тільки ґрунтуючись на глибокому аналізі взаємозв'язку проведеної роботи з основними, довготривалими цілями, що стоять перед процесом виховання.

Отже, в найзагальнішому вигляді під системою критеріїв ефективності військово-патріотичного виховання слід розуміти сукупність конкретних показників, що виражають міру досягнення тих чи інших виховних цілей, нерозривно пов'язаних з формуванням оборонної, героїко-патріотичної свідомості молоді, інших соціальних груп.

Ця система повинна орієнтувати діяльність того чи іншого суб'єкта виховання, що збігається з загальнодержавними інтересами, викликати у нього (а також у кожної людини) свідомий інтерес до дійсних, а не уявних результатів своєї праці, використання резервів і можливостей творчості, в однаковій мірі відповідати вимогам суспільства, колективу і особистості.

З розвитком соціологічних досліджень в нашій країні роль кількісних методів аналізу ефективності різних соціальних систем зростає. На сьогодні конкретний соціологічний аналіз спирається на все більш зростаючу базу для здійснення різноманітних вимірів, результати яких важливі як для теорії, так і для суспільної практики.

Використання кількісних показників під час встановлення результативності системи військово-патріотичного виховання має досить широкі межі. З їх допомогою можна охарактеризувати результативність виховного процесу. З достатнім ступенем вірогідності, наприклад, можна виміряти рівень залучення молоді в процес військово-патріотичного виховання, її активність в цій сфері суспільно-політичної діяльності, ступінь оволодіння молодими людьми необхідними суспільно-політичними і військово-професійними знаннями. Статистичні показники можуть бути використані і під час виміру відносин, ціннісних орієнтацій, установок юнацтва в сфері майбутньої військової служби.

До числа інших вимог, що ставляться до системи критеріїв, про які йде мова, слід віднести вимогу об'єктивності.

Найважливішою вимогою до системи розглянутих критеріїв є вимога порівнянності. Це означає, що набір визначених нами показників повинен бути зіставленим між собою, повинен дозволяти порівнювати результативність виховних впливів в залежності від тимчасових факторів.

Нарешті, справжня система критеріїв може бути застосовна до зміни ефективності виховного процесу лише тоді, коли вона буде відрізнятися раціональністю (доступністю) в сенсі можливостей її використання різними суб'єктами управління (керівництвом).

Надаючи великого значення приватним конкретними показниками ефективності різних ланок військово-патріотичного виховання, зосередимо основну увагу на визначенні сукупності критеріїв, обумовлених кінцевою соціальною метою та як таких, що показують результативність системи в цілому.

Виходячи з логіки такого міркування, ми можемо говорити про такі показники ефективності зусиль, що характеризують:

- рівень світоглядних, військово-політичних і військово-професійних знань молоді;
- рівень військово-професійних навичок і вмінь;
- рівень військово-професійних дій;
- рівень переконань особистості, її героїко-патріотичної свідомості.

При цьому важливо відзначити, що кожен з цих показників повинен розглядатися в наступних конкретних умовах:

в період до служби в Збройних Силах України;
в період служби в армії і на флоті;
в період після строкової військової служби.

Значно важче дати оцінку рівня переконань, оборонної, патріотичної свідомості юнацтва. Проникнення в їх глибину утруднено в силу мінливості, динамічності, мобільності свідомості, впливу на нього багатьох різноманітних внутрішніх і зовнішніх факторів і зв'язків. Вони являють собою сукупність конкретних відносин, соціальних орієнтацій, установок в сфері діяльності молодих людей з виконання свого конституційного обов'язку.

У той же час переконання аж ніяк не абстрактна категорія. Оцінюючи рівень переконань, важливо звертати увагу на взаємозв'язок їх зі знаннями, бо знання, злиті з певним ставленням до них, складають переконання. Справжня переконаність людини в корені відрізняється від сліпої віри, фанатизму. Вона базується на раціональній основі.

Аналіз критеріїв цієї групи показує, що під час їх використання в практичній діяльності виникає щонайменше дві проблеми. Перша з них полягає в складності виокремлення впливу на формування переконань (виражених у відносинах, інтересах, орієнтаціях) саме військово-патріотичного виховання, бо тут впливає безліч інших чинників. Інший – в складності отримання необхідної соціальної інформації, що характеризує результативність виховного процесу.

Вихід із цього становища як в першому, так і другому випадках може бути знайдено тільки за допомогою застосування наукових методів аналізу, подальшого розвитку і розширення проведення конкретних логічних досліджень.

Визначальним, головним критерієм результативності системи військово-патріотичного виховання є рівень соціальної поведінки молоді в армійській обстановці, в тому числі і в бойовій.

Перед практичними працівниками – організаторами процесу військово-патріотичного виховання, як втім, і перед усіма ідеологічними кадрами незмінно постає питання про те, як з найбільшою вірогідністю виміряти результативність виховних зусиль, якими прийомами, способами і методами користуватися при цьому?

Наукова методика визначення ефективності військово-патріотичного виховання передбачає перш за все вибір і постановку конкретної, суворо окресленої дослідницької мети. Визначивши дослідницьку задачу і характеристику об'єкта вивчення, слід перейти до уточнення основних понять і фактів, які впливають на ефективність виховного процесу.

Від того, наскільки ретельно буде проведена ця робота, в значній мірі залежить виконання поставленого завдання. Важливо також вибудувати і загальну картину впливу на той чи інший процес об'єктивних і суб'єктивних факторів, що відображають соціальні умови, в яких він функціонує і розвивається, діалектику їх взаємозв'язку як між собою, так і з явищами, що вивчаються.

Серед подальших операцій методичного плану слід виділити розробку робочих гіпотез щодо ефективності того чи іншого компонента системи, обумовлених дослідницькою задачею. Гіпотези народжуються як з наявного старого, так і можуть виникнути в процесі самого дослідження.

Наступний етап дослідження результативності системи військово-патріотичного виховання полягає у виборі сукупності конкретних показників, що характеризують його ефективність.

Як правило, вивчення ефективності тісно пов'язане з опитуванням людей, аналізом різних документів. Тому одним з найважливіших завдань є, оптимальне визначення кількості одиниць спостереження. Під час визначення репрезентативності слід активно використовувати апарат математичної статистики.

Наступний етап підготовки дослідження ефективності військово-патріотичного виховання передбачає вибір сукупності методів збору інформації, що характеризує результативність виховних впливів. Він завершує розробку програми вивчення ефективності розглянутої нами системи і окремих її компонентів. Як видно із зазначеного, ця програма ідентична програмі соціологічного дослідження.

Це основні моменти застосування наукової методики в дослідженні ефективності військово-патріотичного виховання.

Висновок. Дане наукове дослідження доповнює уявлення про елементи військово-патріотичного виховання у системі військового хортингу, психологію вольових процесів і способів розвитку вольових якостей спортсменів у процесі освоєння військово-прикладних елементів, і за підсумками проведеної роботи й аналізу матеріалів і методик, можна підвести підсумки і зробити висновки про те, що методика військово-патріотичного виховання спортсменів військового хортингу передбачає дотримання вимог програми, поступове збільшення ступеня труднощів, які повинні долатися спортсменами під час занять, тренування і виступів на змаганнях.

У даному науковому дослідженні визначено особливості військово-патріотичного виховання юних спортсменів військового хортингу у закладах загальної середньої освіти, педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків військового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей військового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей військового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти.

Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з військового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді.

Таким чином, досвід роботи кращих шкіл показує, що військово-патріотичне виховання учнів військового хортингу в дусі постійної готовності до захисту своєї України необхідно проводити систематично, цілеспрямовано і наполегливо.

Курс нашої держави на створення професійної армії (перехід Збройних Сил України на контрактну основу їх комплектування) передбачає зменшення кількості юнаків, котрі будуть призвані до війська для проходження строкової військової служби в мирний час, і одночасно збільшення чисельності випускників закладів освіти, яких після досягнення 25-річного віку без проходження військової служби братимуть на військовий облік військовозобов'язаних і призначатимуть для комплектування військових частин у воєнний час лише з допризовною підготовкою.

У зв'язку з цим значно зростає роль військової підготовки спортсменів військового хортингу у стінах закладу освіти. Набуті в закладах освіти військові звання та навички визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного обов'язку громадянином України щодо захисту України.

На сьогодні заклади освіти є єдиним центром з підготовки всіх без винятку юнаків (незалежно від того, будуть вони призвані на строкову військову службу чи ні в мирний час) до захисту України.

В цій ситуації надзвичайно зростає роль предмета "Захист України" як складової військово-патріотичного виховання, спрямованої на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності.

Тренер дитячо-юнацької спортивної школи, керівник дитячого шкільного гуртка з військового хортингу може використовувати деякі методики і системи методик, розроблені для військово-прикладної та спеціальної фізичної підготовки професійних спортсменів у роботі зі школярами.

Але у вихованні вольових якостей за допомогою занять військовим хортингом, так і в спортивній підготовці, потрібно слідувати важливим принципам: підхід до оцінки стану здоров'я, ступеня розвиненості волі і виховання вольових якостей, як у віковому, так і в індивідуальному аспекті має бути диференційованим, виходячи з багатокomпонентної структури волі.

У міру розвитку психіки спортсмена військового хортингу, його загальнопідготовча регуляція змінюється, так само вона змінюється в залежності від емоційної структури і рівня інтелекту особистості спортсмена.

Тому при застосуванні методів військово-патріотичного виховання і мотивації у заняттях військовим хортингом, педагог має застосовувати індивідуальний підхід, заснований на ретельному виявленні та обліку всіх перерахованих вище факторів.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота в напрямі військово-патріотичного виховання, вивчення елементів військово-прикладної підготовки у системі військового хортингу, формування в учнів національно-патріотичного світогляду планується з метою поліпшення культури спортивної діяльності, укріплення здоров'я, стабільних навичок початкової військової підготовки та психічної саморегуляції спортсменів військового хортингу з метою підготовки їх до захисту України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асташевський С. В. Особливості вивчення прийомів рукопашної сутички за методиками військового хортингу / С. В. Асташевський, Е. А. Єрьоменко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 29–45.

2. Бабанов Т. І. Якісне виконання імітаційних формальних комплексів бойового хортингу як вид змагальної програми для спортсменів / Т. І. Бабанов, Е. А. Єрьоменко, Є. М. Сокол // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1156–1173.

3. Бортничук О. О. Проведення спортивних сутичок за регламентом змагань з бойового хортингу / О. О. Бортничук, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1070–1088.

4. Буртненко С. О. Вдосконалення та розвиток координаційних здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / С. О. Буртненко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1261–1275.

5. Ващенко О. Д. Система виховання рухових здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / О. Д. Ващенко, Е. А. Єрьоменко, І. І. Дмитрук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1196–1211.

6. Величко А. В. Особливості планування та структура занять бойовим хортингом для школярів з ослабленим здоров'ям / А. В. Величко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 538–556.

7. Вирський Б. С. Програмні вимоги і зміст спеціальних вправ для проведення заліку на підвищення кваліфікаційного ступеня у системі бойового хортингу / Б. С. Вирський, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1003–1023.

8. Вирупаєв В. М. Основи самостійного визначення кількості спеціальних вправ та фізичного навантаження у процесі планування занять з бойового хортингу / В. М. Вирупаєв, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 481–500.

9. Гречаний О. М. Показники військово-спортивної готовності учнів спортивної секції бойового хортингу до захисту інтересів України / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 812–824.

10. Димитренко В. Б. Бойовий хортинг як гідний наступник оборонного звичаю українського народу / В. Б. Димитренко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів

- України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 693–713.
11. Доброгорський С. В. Суддівська термінологія та класифікація суддівських жестів на змаганнях з бойового хортингу / С. В. Доброгорський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1108–1128.
12. Дяченко С. В. Вдосконалення провідних фізичних якостей спортсменів бойового хортингу за рахунок координації вправ і навантаження / С. В. Дяченко, Е. А. Єрмоєнко, І. В. Шевчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1174–1195.
13. Ельконін Д. С. Основи вдосконалення швидкісних якостей в учнів спортивної секції бойового хортингу / Д. С. Ельконін, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1230–1245.
14. Єрмоєнко В. Е. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до використання національних засобів хортингу у професійній діяльності : кваліфікаційна робота / В. Е. Єрмоєнко ; наук. кер. Н. Ю. Довгань ; Мін-во фінансів України, Держ. податковий ун-т, Ф-т соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, Каф. фізичного виховання, спорту та здоров'я. — Ірпінь, 2023. – 90 с.
15. Єрмоєнко В. Е. Планова підготовка майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту до впровадження національних засобів українського хортингу у професійній діяльності / В. Е. Єрмоєнко // Експериментальна робота магістра / за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». – Державний податковий університет, 2023. – 9 с.
16. Єрмоєнко Е. А. Багаторічна підготовка атестованих спортсменів / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 285–303.
17. Єрмоєнко Е. А. Біологічний потенціал спортсмена та соціальні умови його здоров'я / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 164–184.
18. Єрмоєнко Е. А. Бойове корення і сучасне призначення школи бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 21–236.
19. Єрмоєнко Е. А. Бойове коріння і сучасне призначення бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 82–145.
20. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективна система вдосконалення особистості бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 237–398.
21. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військової підготовки та явище бойової культури українців / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 65–82.
22. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як спорт – фактор миру та дружби між народами / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 145–161.
23. Єрмоєнко Е. А. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 52–65.
24. Єрмоєнко Е. А. Впровадження дитячого гуртка з бойового хортингу для молодших школярів у закладі загальної середньої освіти : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 106 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Дослідно-експериментальні шляхи перевірки рівня працездатності м'язів великих м'язових масивів кваліфікованих спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 603–615.

26. Єрмоєнко Е. А. Дослідження висококонкурентного виду національного єдиноборства бойового хортингу щодо засобів підготовки військовослужбовців України / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 761–796.

27. Єрмоєнко Е. А. Дослідження показників функціональних резервів організму учнів спортивних секцій та коригування тренувального режиму фізичного навантаження учнів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 714–760.

28. Єрмоєнко Е. А. Досліджувана система самозахисту на генетичній пам'яті українського народу у вигляді бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 714–760.

29. Єрмоєнко Е. А. Елементи бойового хортингу на уроці фізичної культури в школі. 5 клас : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «ВФХ», 2023. – 124 с.

30. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 22–67.

31. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 96–115.

32. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з бойового хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 68–95.

33. Єрмоєнко Е. А. Засоби навчання в бойовому хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – 519 с.

34. Єрмоєнко Е. А. Зміст програми теоретичних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 243–258.

35. Єрмоєнко Е. А. Коригування фізичних можливостей осіб з інвалідністю та адаптація до можливих навантажень на заняттях з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 557–571.

36. Єрмоєнко Е. А. Критерії високої професійної готовності співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 34–46.

37. Єрмоєнко Е. А. Медико-педагогічні аспекти впливу бойового хортингу на організм спортсмена / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 228–236.

38. Єрмоєнко Е. А. Методи медичного обстеження учнів шкільної спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 523–537.

39. Єрмоєнко Е. А. Методика оцінювання показників тестувальних анкет учнів спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 588–602.

40. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з молодшими школярами 1–4 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних

програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 4–54.

41. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з учнями середнього шкільного віку 5–9 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 55–117.

42. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з учнями старшого шкільного віку 10–11 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 118–159.

43. Єрмоєнко Е. А. Оздоровча програма спортивних занять з бойового хортингу для представників різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 96–115.

44. Єрмоєнко Е. А. Основні аспекти бойового хортингу як професійно-прикладного виду єдиноборства / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 258–269.

45. Єрмоєнко Е. А. Основні орієнтири програми щодо організації тренувальної роботи з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Програмний матеріал з бойового хортингу для організації занять ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС НФБХУ, 2023. – С. 3–34.

46. Єрмоєнко Е. А. Передумови виникнення та філософське підґрунтя бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 21–52.

47. Єрмоєнко Е. А. Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 205 с.

48. Єрмоєнко Е. А. Популяризація здорового способу життя у середовищі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 219–228.

49. Єрмоєнко Е. А. Прадавній традиційний звичай проведення сутичок як підґрунтя формування системи українського бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 635–650.

50. Єрмоєнко Е. А. Програма і практичні завдання щодо викладання бойового хортингу на уроках фізичної культури в загальноосвітній школі : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2023. – 153 с.

51. Єрмоєнко Е. А. Програма секційних занять з бойового хортингу для дитячих груп : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 188 с.

52. Єрмоєнко Е. А. Програма тренувальних занять спортивної секції з бойового хортингу для студентів і курсантів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 4–21.

53. Єрмоєнко Е. А. Програмний матеріал з бойового хортингу для організації занять : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС НФБХУ, 2023. – 444 с.

54. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Борцівська сутичка» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 371–379.

55. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Рукопашна сутичка» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 322–371.

56. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Самозахист» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 379–385.

57. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Форма» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 385–396.
58. Єрмоєнко Е. А. Складові здорового способу життя спортсмена бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 184–214.
59. Єрмоєнко Е. А. Теорія і методика бойового хортингу як наукова і навчальна дисципліна / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 237–243.
60. Єрмоєнко Е. А. Учасники змагань з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 316–322.
61. Єрмоєнко Е. А. Характеристика правил спортивних змагань з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 303–316.
62. Калинко О. Р. Критерії суддівських оцінок та визначення загального результату змагальної сутички з бойового хортингу / О. Р. Калинко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1089–1107.
63. Карасевич С. А. Класифікація базової та індивідуальної техніки бойового хортингу у програмі вдосконалення технічної готовності учнів / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1276–1291.
64. Ковтун В. В. Прояв функціональних аспектів раціонального і здорового способу життя учня спортивної секції з бойового хортингу / В. В. Ковтун, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 923–936.
65. Кондратюк О. І. Формування у школярів патріотичних якостей виховними засобами військового хортингу / О. І. Кондратюк, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 67–82.
66. Короленко Ю. Ю. Професійні обов'язки судді в роботі суддівської колегії змагань з бойового хортингу / Ю. Ю. Короленко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1036–1052.
67. Костенко Р. І. Застосування дихальної гімнастики бойового хортингу для профілактики захворювань та оздоровлення / Р. І. Костенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 332–347.
68. Кузьмук М. І. Моральні підстави формування сильного характеру учня спортивної секції бойового хортингу / М. І. Кузьмук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 825–839.
69. Лисенко В. Р. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. Р. Лисенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 909–922.
70. Литовченко Д. М. Сутичка з боротьби у вигляді основної програми спортивних змагань з бойового хортингу / Д. М. Литовченко, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Палій // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1129–1142.
71. Марченко В. В. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. В. Марченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь

- / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 890–908.
72. Мельник Н. М. Набуття ціннісних орієнтацій особистості спортсмена у результаті занять військовим хортингом / Н. М. Мельник, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 83–101.
73. Мельник Н. М. Формування ціннісних установок учнів спортивної секції військового хортингу на здоровий спосіб життя / Н. М. Мельник, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 175–192.
74. Мунтян І. В. Демонстрація вправ і прийомів бойового хортингу на шкільному уроці фізичної культури / І. В. Мунтян, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 412–427.
75. Норенко В. С. Розвиток тренувально-підготовчих методик спортивної системи бойового хортингу під впливом козацької військової традиції народу / В. С. Норенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 651–673.
76. Онопченко І. Б. Структура основної частини змагальної програми бойового хортингу з рукопашної сутички / І. Б. Онопченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1053–1069.
77. Пашенко П. Л. Система підготовки курсантів до служби в силових структурах держави / П. Л. Пашенко, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 19–33.
78. Поливняний С. А. Основні параметри самоконтролю у процесі фізичних тренувань в системі хортингу / С. А. Поливняний, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 47–63.
79. Приходько О. І. Складання регламенту занять та планування самостійних тренувань з метою освоєння прийомів бойового хортингу / О. І. Приходько, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 501–522.
80. Радченко Б. І. Укріпленість спортивних і культурних звичаїв бойового хортингу як національного односторонства українського народу / Б. І. Радченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 969–985.
81. Римарчук І. В. Загальні особливості виховного процесу особистості учня спортивної секції бойового хортингу / І. В. Римарчук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 840–854.
82. Романко М. І. Виховна спрямованість формування у школярів відчуття патріотичного служіння українському народові / М. І. Романко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 797–811.
83. Сафонов І. Р. Методи організації розвивального і здоров'язберігального середовища у процесі занять з бойового хортингу / І. Р. Сафонов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 463–480.
84. Стадник Д. М. Теоретичні та практичні засади виду спорту бойового хортингу як впливового засобу формування фізичної культури людини / Д. М. Стадник, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 953–968.

85. Степаненко С. С. Використання провідних засобів удосконалення силових якостей учнів у процесі занять бойовим хортингом / С. С. Степаненко, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1212–1229.
86. Тодорук С. І. Виховна система хортингу на захисті інтересів України / С. І. Тодорук, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 5–18.
87. Трощенко В. Ю. Біологічні та соціальні умови укріплення здоров'я учнів спортивної секції бойового хортингу / В. Ю. Трощенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 855–871.
88. Турчинський В. Є. Критерії оцінювання якості демонстрації техніки прийомів самозахисту на змаганнях з бойового хортингу / В. Є. Турчинський, Е. А. Єрмоєнко, В. П. Кривенко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1143–1155.
89. Устименко І. В. Засоби розвитку вольових якостей для вдосконалення спеціальної витривалості учнів спортивної секції бойового хортингу / І. В. Устименко, Е. А. Єрмоєнко, В. П. Голуб // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1246–1260.
90. Федина Ю. О. Теоретичні та практичні засади виду спорту бойового хортингу як впливового засобу формування фізичної культури людини / Ю. О. Федина, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 937–952.
91. Федорчук С. Я. Впровадження спортивної секції з бойового хортингу в середній школі : метод. посіб. / С. Я. Федорчук, Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 120 с.
92. Хоружевський О. Д. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / О. Д. Хоружевський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 872–889.
93. Цуркан Ю. М. Експериментальний аналіз тестування показників навантаження для визначення рівня працездатності учнів спортивної секції бойового хортингу / Ю. М. Цуркан, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 572–587.
94. Шило О. М. Основні орієнтири здорового способу життя спортсмена військового хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 6–28.
95. Шило О. М. Особливості виконання військового обов'язку в запасі після служби в армії / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 193–208.
96. Шило О. М. Принципи фізичної підготовки та оздоровлення спортсменів засобами військового хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 102–119.
97. Щербаков А. А. Порядок і структура проведення атестації на підвищення ступеня з бойового хортингу / А. А. Щербаков, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 986–1002.
98. Ющенко С. Л. Опанування падіннями та страхуваннями тіла за методиками виду спорту бойового хортингу на уроці фізичної культури / С. Л. Ющенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня

2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 428–445.

99. Ярошевський Д. М. Відновлення та реабілітація фізичної та психічної активності людини методами бойового хортингу / Д. М. Ярошевський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 616–634.

Chernetskyi T. D., Yeromenko E. A.

Federation of Military Horting of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Implementation of interactive methods of military-patriotic education in work with children of the military horting school circle

***Abstract.** This scientific article describes the methods of military-patriotic education of young athletes of military horting in secondary schools, pedagogical approaches to the formation of personal qualities during military-patriotic work with athletes of military horting, identifies features of patriotic worldview of students of sports sections and clubs of military clubs. , systems of national-patriotic values of military horting for training schoolchildren and students, factors of scientific-innovative approach to the content, forms and methods of military-patriotic education and development of sports-applied values of military horting by schoolchildren and students engaged in sports sections of institutions education. The study was conducted to analyze methods of improving general physical training, military-patriotic education and the basics of patriotism of schoolchildren and students, revealed guidelines for organizing the educational process of military horting in higher education and military-patriotic education of youth. It is noted that the experience of the best schools shows that military-patriotic education of military horting students in the spirit of constant readiness to defend their Ukraine must be carried out systematically, purposefully and persistently. The course of our state to create a professional army (the transition of the Armed Forces of Ukraine to a contract basis for their recruitment) involves reducing the number of young men who will be called up for military service in peacetime, and at the same time increase the number of graduates. one-year-olds without military service will be registered in the military and will be assigned to recruit military units in wartime only with pre-service training. Due to this, the role of military training of military horting athletes in the educational institution is significantly increasing. Military ranks and skills acquired in educational institutions will determine the level of ability of a citizen of Ukraine to fulfill the constitutional duty to protect Ukraine. Today, educational institutions are the only center for training all young people without exception (regardless of whether they will be called up for military service or not in peacetime) to defend Ukraine. In this situation, the role of the subject "Defense of Ukraine" as a component of military-patriotic education, aimed at preparing young people in theoretical, practical, physical and psychological terms for future military activities, is extremely growing.*

***Key words:** methods of military-patriotic education, military horting, general secondary education institutions, military service, patriotic values of athletes, military-patriotic work.*